

แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า : สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านรายได้

กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

Myanmar migrant workers: Situation and Life Quality of income,

Case study of Nakhon Si Thammarat Province.

เดโช แชน้ำแก้ว*

Daycho Khanamkhaew*

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*

Program in Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.*

Daycho_kha@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ (2) คุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาแบบผสมวิธี โดยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าเพื่อนร่วมงานคนไทย ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 21 คน เลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์ และเชิงปริมาณมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าจำนวน 350 คน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) สถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ามีรายได้จากการทำงานเป็นแรงงานรับจ้างรายวัน รายได้จากการทำงานนอกเวลา (OT) รายได้พิเศษจากการรับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างแทงปาล์ม รับจ้างทำความสะอาดบ้าน และรายได้จากการค้าขาย โดยการเปิดร้านของชำเล็ก ๆ เพื่อขายทานาคา หมาก กล้วยไม้ พืชผักปลาในท้องถิ่น ทั้งยังมีการคัดแยกขยะเพื่อขาย เป็นการหารายได้เพื่อเป็นหลักประกันทางการเงิน เพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัวในอนาคต เช่น ส่งให้พ่อแม่ สร้างบ้าน ซื้อที่ดิน ซื้อสวนยาง หรือเพื่อใช้ในยามที่จำเป็น และ (2) คุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.44, S.D. เท่ากับ 0.72)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตด้านรายได้; แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า

Abstract

This research aimed to study (1) Situation of income of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province. (2) Life Quality of income of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province. Mixed methods, qualitative information from in-depth interviews with 21 key purposive informants; Myanmar migrant workers, Thai friends, employers and government officers were also used to voice their views. Quantitative,

Questionnaires were used to collect data from 350 Myanmar migrant workers. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results showed that: (1) Situation of income of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province; income from working as a daily labor, income from part-time work, special income from general employment, such as Contracting for palm cutting and hire house cleaning, income from the trade by opening a small grocery store to sell products such as Thanaka, orchids, vegetables, fish in the local area. There is also waste separation for sale, earning money to secure financial for Myanmar migrant workers and family in the future, such as sending to parents to build a house, buy land, buy rubber plantations or spend when necessary. (2) Life Quality of income of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province; Moderate level ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.72)

Keywords: Life Quality of income; Myanmar migrant workers

บทนำ

แรงงานข้ามชาติได้แก่ พม่า กัมพูชา และลาว หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่ถือสัญชาติไทยได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางาน ย้ายถิ่นจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อไปทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551) เนื่องจากปัญหาจากสถานะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศไทย จึงเกิดขบวนการนำพาและการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก อีกทั้งภาครัฐที่มีจุดอ่อนในการปราบปรามแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายและกระทบต่อความมั่นคง แต่หากมองอีกด้าน คือ แรงงานข้ามชาติมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย เป็นกลไกในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ควรมองการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติในทางด้านลบ ทำให้การย้ายถิ่นเข้ามาทำงานมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศต้นทางและปลายทาง เนื่องด้วยความต้องการแรงงานจำนวนมาก (Kanchanadit, B., 2017; ภัคสิริ แอนินัน, 2561)

แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากเป็นประเทศฐานการผลิตและเปิดโอกาสให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในประเทศไทย จึงเป็นประเทศหลักที่มีการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อาศัยและทำงานอยู่ในประเทศไทย ในขณะที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานข้ามชาติจำนวนมากเช่นกัน แม้กระทั่งแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าที่เข้ามาทำงานเป็นแรงงานรับจ้าง เพราะขยัน อดทน ไม่เลือกงาน และกระจายไปตามสถานประกอบการต่าง ๆ (Kanchanadit, B., 2017; สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2561)

สำหรับการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวนมาก พบว่าสถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านรายได้ ได้แก่ การได้รับค่าจ้างตามกฎหมายแรงงาน การรับค่าจ้างที่เพียงพอนำไปเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ มีรายได้ และสามารถออมเงินได้ ภูมิใจที่หารายได้ด้วยความขยันและไม่เบียดเบียนผู้อื่น และสุขใจที่ไม่มีภาระหนี้สิน (เดโซ แชน้ำแก้ว, 2562) ประกอบกับแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานเนื่องจากมีปัจจัยจูงใจส่งเสริม ได้แก่ ค่าจ้าง ค่าแรง (สูงกว่าประเทศต้นทาง) โบนัส และสวัสดิการที่ดี ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีวิธีการจัดการด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติทั้งระบบที่มีความสอดคล้องกันเพื่อการจัดการ

และการดูแลแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างเหมาะสม เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน และช่วยให้เห็นปัญหาที่ซ่อนอยู่ในนโยบายและช่วยให้ทางออกในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (สุรัชณี เคนสุโพธิ์, 2560; ภัคสิริ แอนิหน, 2561)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า : สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านรายได้ กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้คำถามว่า สถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร และคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลจากการนำผลการศึกษาไปเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับแรงงานข้ามชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ได้แก่ (1) รายได้จากการทำงานเป็นแรงงานรับจ้างรายวัน (2) รายได้จากการทำงานนอกเวลา (3) รายได้พิเศษจากการรับจ้างทั่วไป (4) รายได้จากการค้าขาย และ (5) การหารายได้จนกลายเป็นเงินออมไว้เป็นหลักประกันทางการเงิน และเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ได้แก่ (1) การได้รับค่าจ้างตามกฎหมายแรงงาน (2) การรับค่าจ้างที่เพียงพอนำไปเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ (3) มีรายได้ และสามารถออมเงินได้ (4) ภูมิใจที่หารายได้ด้วยความขยันและไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ (5) สุขใจที่ไม่มีภาระหนี้สิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ มีพื้นที่วิจัย ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 กลุ่ม รวมจำนวน 21 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจงที่ทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาไม่น้อยกว่า 10 ปี ทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยินดีเข้าร่วมในการวิจัย กลุ่มที่ 2 เพื่อนคนไทย ผู้ประกอบการและนายจ้าง จำนวน 8 คน เลือกแบบเจาะจงคนพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และทำงานกันมาไม่น้อยกว่า 10 ปี และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 6 คน เลือกแบบเจาะจงเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบสัมภาษณ์ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เฉพาะเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสัมภาษณ์กับกลุ่มที่ 1 แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า กลุ่มที่ 2 เพื่อนคนไทย ผู้ประกอบการและนายจ้าง และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยผู้

สัมภาษณ์ใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ในลักษณะยืดหยุ่น และสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป (Ritchie and Lewis, 2003)

2.1 แบบบันทึกการสังเกต เป็นการจดบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับกลุ่มชาวพม่าที่มีความเชี่ยวชาญในภาษาไทยเป็นผู้ช่วยแปล โดยผู้วิจัยติดต่อก่อนเป็นส่วนตัวก่อนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ รวมถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัย พร้อมทั้งแนบเอกสารข้อมูลสำหรับการเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์และนัดวันเวลาสถานที่ที่จะทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุมัติหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และนำหนังสือขออนุญาตไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นทำการเก็บข้อมูลตามวันเวลาสถานที่ที่นัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขณะเดียวกันก็ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงและขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูป และมีการแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ภาพประกอบ และเสียงที่บันทึก ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากส่วนไหนไม่ประสงค์ให้บันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกในส่วนนั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มที่ 1 แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า กลุ่มที่ 2 เพื่อนคนไทย ผู้ประกอบการและนายจ้าง และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน สรุปประเด็นที่สำคัญ ๆ และนำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าที่เข้ามาทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน คำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (Cochran, 1997) กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 คือ ได้ขนาดตัวอย่าง 323 คน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 350 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไข เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มโดยบังเอิญจนครบตามจำนวนที่ต้องการ (สุทธิพร บุญมาก, 2560)

2. เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากหนังสือ เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ทักษะฝีมือแรงงาน ประสบการณ์การทำงานในประเทศไทย รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด, 4 คะแนน หมายถึง มาก, 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง, 2 คะแนน หมายถึง น้อย, 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง น้อย, ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด (สุทธิพร บุญมาก, 2560) และตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วดำเนินการเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมในด้านเนื้อหา โครงสร้างคำถาม และดำเนินการ

ทดสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Try-out) จำนวน 30 คน ทหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) เท่ากับ 0.775 ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยฯ จากนั้นนำหนังสือขออนุญาตเสนอผู้ประกอบการ/นายจ้างของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับล่ามชาวพม่า โดยแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า จำนวน 350 คน และรับแบบสอบถามกลับคืนมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ทักษะฝีมือแรงงาน ประสบการณ์การทำงานในประเทศไทย รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส ในตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ จำนวน และร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากแบบสอบถามในตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลทั่วไป** ผลการศึกษาพบว่า แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 64.86 มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 42.57 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 98.57 เป็นแรงงานไร้ฝีมือ จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 56.86 มีประสบการณ์การทำงานในประเทศไทยน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 69.14 มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 และมีสถานภาพโสด จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 85.14

2. **สถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช**
ผลการศึกษาพบว่า

2.1 **รายได้จากรับจ้างรายวัน** การทำงานเพื่อที่จะมีรายได้เพื่อเป้าหมายในเรื่องที่สำคัญ ๆ เพื่อรายได้ที่มั่นคง เป็นหลักประกันทางการเงินในอนาคตให้กับแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าที่เหมาะสมกับช่วงวัยต่าง ๆ อีกทั้งแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าจะมีรายได้หลักจากการเป็นแรงงานรับจ้างวันละ 310 บาท เพื่อส่งเงินให้ครอบครัวที่ประเทศต้นทาง (ประเทศพม่า) ดังคำกล่าวของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ดังนี้

“ทำงานวันละ 310 บาท เก็บเงินส่งให้พ่อแม่ แต่ละเดือนนั้นไม่แน่นอนเฉลี่ยเดือนละ 2,000-2,500 บาท” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 7 มิถุนายน 2562)

“ทำงานเพื่อเก็บเงิน และส่งเงินไปให้ครอบครัวที่พม่า เฉลี่ยเดือนละ 2,000-3,000 บาท ทุกเดือน” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มิถุนายน 2562)

2.2 **รายได้จากการทำงานนอกเวลา (OT)** เพราะนอกเหนือจากรายได้ที่มาจากการทำงานในวันเวลาปกติ แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ายังมีรายได้ที่มาจากการทำงานนอกเวลา หรือเรียกว่า ทำงาน OT จะทำงานในช่วงเวลา 18.00-22.00 (โดยประมาณ) ซึ่งเป็นรายได้จำนวนมากพอสมควร แต่ต้องอาศัยความขยันและรับผิดชอบมากขึ้น ดังคำกล่าวของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ดังนี้

“บางเดือนถ้าทำ OT หรือทำงานเพิ่มขึ้นวันละ 3-4 ชั่วโมง ก็จะมีเงินส่งที่บ้านมากขึ้น ราวเดือนละ 4,000-5,000 บาท” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มิถุนายน 2562)

2.3 รายได้พิเศษจากการรับจ้างทั่วไป แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าจะสร้างอาชีพ และรายได้แล้ว โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น ๆ ภายใต้ความรู้ และวิถีคิดแบบแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในวันว่าง หรือวันหยุด เช่น รับจ้างแทงปาล์ม รับจ้างทำความสะอาดบ้าน ดังคำกล่าวของนายจ้าง เพื่อนแรงงานคนไทย และแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ดังนี้

“เวลาว่าง เห็นแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ารับจ้างทั่วไปเพื่อสร้างรายได้เสริม เช่น รับจ้างแทงปาล์ม และรับจ้างทำความสะอาดบ้าน” (นายจ้างคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 12 มิถุนายน 2562)

“หากมีเวลาว่าง หรือวันหยุดก็จะไปรับจ้างชนปาล์ม และรับจ้างทำความสะอาดบ้านเพื่อหารายได้พิเศษ” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 7 มิถุนายน 2562)

2.4 รายได้จากการค้าขาย แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าบางคนเมื่อมีเวลาว่างก็จะคัดแยกขยะเพื่อเป็นอาชีพสร้างรายได้ ทั้งยังรู้จักหาพืชผักหรือปลาท้องถิ่นมาประกอบอาหาร และขายให้กับเพื่อนร่วมงาน ดังคำกล่าวของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า นายจ้าง ดังนี้

“เก็บกระดาด เก็บขวดแก้ว ขวดพลาสติก และกระป๋องต่าง ๆ ไว้จำนวนมาก เพราะสามารถขายเป็นรายได้เสริมได้” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 7 มิถุนายน 2562)

“บางวันนำแหไปทอดในคลองเพื่อหาปลาตากกินในวันว่าง หากได้เยอะก็จะมาขายเพื่อนแรงงานในราคาไม่แพงและหากปลาทากพบพลาสติกจะเก็บมารวม ๆ ไว้ที่พัก เพื่อขาย” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 7 มิถุนายน 2562)

2.5 เงินออมและหลักประกันทางการเงิน จากการรู้จักการค้าขายสินค้าเพื่อสร้างรายได้ ทำให้เมื่อแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ากลับประเทศต้นทาง ก็จะนำสินค้า หรือสิ่งของจากประเทศพม่ามาจำหน่ายให้กับแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าด้วยกัน หรือแรงงานไทย ทั้งนี้รายได้หลักจากการทำงานปกติ รายได้จากการทำงานนอกเวลา (OT) และรายได้พิเศษทำให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่านั้นมีเงินเก็บสะสมไว้ใช้ในยามที่จำเป็น สำหรับแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าบางคนสามารถหาเงิน หรือรายได้จากการทำงานเพื่อการเก็บไว้ใช้ทำประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การซื้อที่ดิน การซื้อสวนยาง หรือสร้างบ้าน ในประเทศต้นทาง (ประเทศพม่า) เพื่อความมั่นคงในชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าเอง ดังคำกล่าวของนายจ้าง ดังนี้

“เมื่อแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าที่กลับบ้านจะนำสิ่งของจากบ้านมาขายในประเทศไทย เช่น ทานาคา หมาก และกล้วยไม้ เพื่อมาขายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าด้วยกันเอง และคนไทยด้วย” (นายจ้างคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 13 มิถุนายน 2562)

“รายได้ หรือเงินที่ได้มา นอกเหนือจากเก็บสะสมไว้เพื่อส่งให้ลูก และครอบครัวแล้ว ยังมีเงินส่วนหนึ่งเก็บไว้ใช้ในยามที่จำเป็น เช่น ตอนป่วย กลับบ้านตอนเทศกาล” (แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มิถุนายน 2562)

“แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าบางคน เมื่อมีรายได้ และมีเงินออม ก็ไม่ได้ส่งเงินกลับไปให้ครอบครัว แต่เป็นการเก็บเงินเพื่อทำอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ เช่น ซื้อที่ดินในประเทศพม่า ไปซื้อสวนยาง หรือที่ดินเปล่า ๆ” (นายจ้างคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 7 มิถุนายน 2562)

3. คุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า มีระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.44, S.D. เท่ากับ 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภูมิใจที่หารายได้ด้วยความขยันและไม่เบียดเบียนผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.55, S.D. เท่ากับ 0.88) รองลงมา คือ ได้รับค่าจ้างตามกฎหมาย

แรงงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.51, S.D. เท่ากับ 1.11) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้รับค่าจ้างที่เพียงพอนำไปเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.33, S.D. เท่ากับ 1.01) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานการณ์ด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าทำงานเพื่อที่จะมีรายได้ ได้แก่ (1) รายได้จากการทำงานเป็นแรงงานรับจ้างรายวัน (2) รายได้จากการทำงานนอกเวลา (OT) (3) รายได้พิเศษจากการรับจ้างทั่วไป ที่ทำในวันหยุดหรือเวลาว่าง ได้แก่ รับจ้างแทงปาล์ม และรับจ้างทำความสะอาดบ้าน (4) รายได้จากการค้าขาย ในลักษณะการเปิดร้านของชำเล็ก ๆ เช่น ทานาคา หมาก และกล้วยไม้ รวมถึงคัดแยกขยะขาย หาพืชผัก หรือปลาในท้องถิ่นมาขาย และ (5) การหารายได้จนกลายเป็นเงินออมไว้เป็นหลักประกันทางการเงินของตนเอง และครอบครัวในอนาคต เช่น ออมเงินเพื่อส่งให้พ่อแม่ ออมเงินเพื่อสร้างบ้าน ซื้อที่ดิน ซื้อสวนยาง หรือเพื่อใช้ในยามที่จำเป็น เป็นการรู้จักวางแผนอนาคตของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของสุรชนี เคนสุโพธิ์ (2560); การศึกษาของภักสิริ แอนิหน (2561); การศึกษาของ Phromkaeo, Y. et al. (2018) ได้สรุปว่า การทำงานเพื่อให้มีรายได้ หรือเงินออมไว้เพื่อการวางแผนเป้าหมายในเรื่องที่สำคัญ ๆ ในอนาคต เพื่อเป็นหลักประกันทางการเงินในอนาคตให้กับตนเอง และครอบครัว โดยต้องมีส่งเสริมการหารายได้และการออมเงินที่เหมาะสมและรายได้ที่มั่นคงจากการอาชีพหลัก และอาชีพเสริมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่านั้นสามารถหารายได้ในลักษณะการรับจ้างรายวัน รายได้จากการทำงานนอกเวลา รายได้พิเศษจากการรับจ้างทั่วไป และรายได้จากการค้าขาย ล้วนแต่เป็นการทำงานที่สุจริตทั้งสิ้น ภายใต้ความรู้และวิถีคิดแบบแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าโดยไม่เบียดเบียนคนอื่น ๆ ผู้เขียนเห็นว่า แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ารู้จักหารายได้ในหลากหลายรูปแบบและสุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นการวางแผนและการจัดการรายได้เป็นอย่างดีเช่น ชำนาญ เช่น นำเงินส่งให้พ่อแม่ที่แสดงถึงความกตัญญู ในขณะที่การส่งเงินไปสร้างบ้าน ซื้อที่ดิน และสวนยาง แสดงให้เห็นถึงการจัดการรายได้เพื่อความมั่นคงเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและทุนทำกินในอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2562) ที่สรุปว่า หากรู้จักสร้างรายได้และการออมเงิน จะเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้า อันส่งผลให้มีเงินเหลือใช้และเพียงพอสำหรับการดำรงชีพอย่างมีความสุข

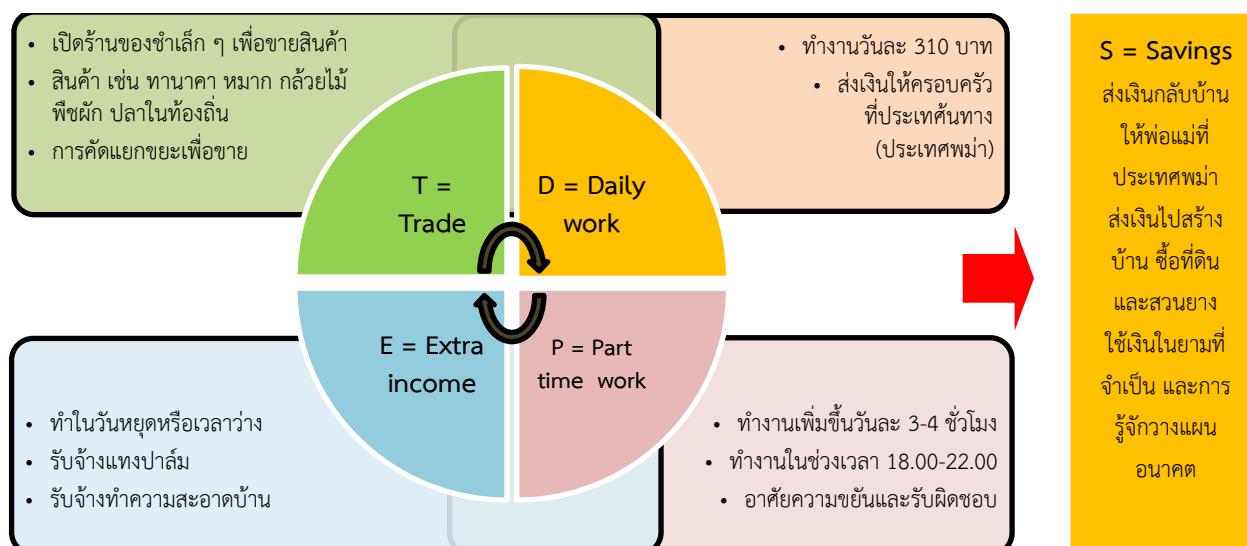
2. คุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.44, S.D. เท่ากับ 0.72) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเดโซ แชนน้ำแก้ว (2562); การศึกษาของสุรชนี เคนสุโพธิ์ (2560) และการศึกษาของภักสิริ แอนิหน (2561) ที่สรุปว่า ปัจจัยจูงใจสำคัญที่ส่งเสริมให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าเข้ามาทำงาน โดยเฉพาะปัจจัยด้านค่าจ้างหรือรายได้ แม้ว่าความคิดเห็นจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่เนื่องจากค่าแรงสูงในประเทศไทยกว่าประเทศต้นทาง หรือประเทศพม่า อีกทั้งยังมีรายได้จากหลากหลายรูปแบบ มีความมั่นคงในรายได้ และมีสวัสดิการที่ดี ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีวิธีการจัดการด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าทั้งระบบให้มีความสอดคล้องกัน จะช่วยให้เห็นปมปัญหาที่ซ่อนอยู่ในนโยบายและช่วยสร้างสรรคทางออกในการแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิระ เกียบ และศิวัช ศรีโสภากุล (2560) ที่สรุปว่า ปัญหาคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติ คือ ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำเมื่อเทียบกับแรงงานคนไทยในทุก ๆ ตำแหน่ง แต่แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ากลับมีความภูมิใจที่หารายได้ด้วยความขยัน

และไม่เบียดเบียนผู้อื่น และยังเห็นว่าได้รับค่าจ้างตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป ต้องมีการจัดการและการดูแลแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าที่เข้ามาทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการด้านแรงงาน และเชื่อมโยงกับตลาดแรงงานมากขึ้น

สรุป

แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ามีรายได้ 4 ช่องทาง คือ รายได้จากรับจ้างรายวัน รายได้จากทำงานนอกเวลา รายได้พิเศษ และรายได้จากการค้าขาย กลายเป็นเงินออมไว้ใช้ในอนาคต สำหรับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการจัดการ การดูแลและการพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างเหมาะสม และเชื่อมโยงกับตลาดแรงงานโดยปราศจากอคติ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า

จากแผนภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่ในลักษณะ “D-P-E-T-S” อธิบายได้ ดังนี้

1. D = Daily work แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าทำงานเพื่อที่จะมีรายได้จากการทำงานเป็นแรงงานรับจ้างรายวัน
2. P = Part time work เป็นรายได้จากการทำงานนอกเวลา ใช้เวลาในการทำงานน้อย แต่รายได้ดีกว่าทำงานรายวันแบบปกติ
3. E = Extra income เป็นรายได้พิเศษ ในวันหยุด หรือเวลาว่าง โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น ๆ ได้แก่ คัดแยกขยะขาย เช่น กระจบอง ขวด เป็นต้น หาพืชผัก หรือปลาในท้องถิ่นมาขาย เพราะบางครั้งหาปลาและผักในท้องถิ่นจำนวนมากเกินที่จะประกอบอาหารได้หมดก็จะนำไปขายให้เพื่อนแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า หรือเพื่อนแรงงานคนไทยในราคาไม่แพง อีกทั้งยังมีการรับจ้างแทงปลา และรับจ้างทำความสะอาดบ้าน

4. T = Trade เมื่อกลับไปประเทศพม่าช่วงเทศกาลก็นำสิ่งของจากบ้าน หรือประเทศพม่ามาขายในประเทศไทย เช่น หนานาคา หมาก และกล้วยไม้ในลักษณะการเปิดร้านของชำเล็ก ๆ เพื่อขายสินค้าให้กับแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าด้วยตัวเอง และขายให้กับคนไทยด้วย

5. S = Savings เป็นเงินออมไว้เพื่อเป็นหลักประกันทางการเงินของตนเองและครอบครัวในอนาคต เช่น ออมเงินเพื่อส่งให้พ่อแม่ โดยการส่งเงินกลับบ้าน (ประเทศพม่า) เป็นจำนวนเงินไม่แน่นอน หรือบางคนเก็บเป็นเงินออมเพื่อสร้างบ้าน ซื้อที่ดิน ซื้อสวนยาง หรือเพื่อใช้ในยามที่จำเป็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ที่เป็นรายได้ต่อเดือนและรายได้จากแหล่งอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ามีคุณภาพชีวิตด้านรายได้ โดยเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ต้องมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่ามีคุณภาพชีวิตด้านการบริโภคอาหารเกี่ยวกับ “ได้รับค่าจ้างที่เพียงพอนำไปเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้” โดยเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง นายจ้าง ผู้ประกอบการ หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก็ควรดูแล ช่วยเหลือ การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและสนับสนุนให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่านำรายได้ที่ได้รับมาบริหารจัดการให้เพียงพอสำหรับตนเอง และครอบครัว และงานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบในลักษณะ “D-P-E-T-S” สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมรายได้และการออม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับแรงงานข้ามชาติสัญชาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตด้านด้านรายได้ และสภาพปัญหาของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า และควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการ และการออมเงินของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า

บรรณานุกรม

เดโช แชน้ำแก้ว. (2562). แรงงานพม่า: คุณภาพชีวิตและสร้างความหมายใหม่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.

นครศรีธรรมราช: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ภักสิริ แอนิหน. (2561). แรงงานข้ามชาติ: การบริหารและการจัดการในประเทศไทย. วารสารศิลปการจัดการ, 2(2), 117-132.

วีระ เกียบ และศิวัช ศรีโกคางกุล. (2560). สถานการณ์และความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาในเขตจังหวัดสระแก้ว. Veridian E-Journal, Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ), 10(2), 189-204.

ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2562). การวางแผนภาษีที่ใช้สำหรับผู้สูงอายุ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10 (2), 91-116.

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2551). พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2563. จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A149/%A149-20-2551-a0001.pdf>.
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2561). บทสรุปผู้บริหารเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านแรงงานในจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานนครศรีธรรมราช.
- สุทธิพร บุญมาก. (2560). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุรชนี เคนสุโพธิ์. (2560). การศึกษาสภาพการจ้างงาน ปัจจัยจูงใจส่งเสริม และกระบวนการเข้าสู่การจ้างงานแรงงานข้ามชาติของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตและบริการ ในจังหวัดอุดรธานีและหนองคาย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(พิเศษ), 36-58.
- Cochran, W.G. (1997). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & sons.
- Kanchanadit, B. (2017). *Determination of rules for bringing foreigners to work with employers in Thailand*. Bangkok : Editorial of Prachatai Department.
- Phromkao, Y. et al. (2018). *Communication for Preparing Elderly to Aging Society, A Case Study of Pawong Sub-district, Muang District, Songkhla Province*. The¹⁷th National Conference and The¹st International Conference, (pp.385-391). January 28-31, 2018. Ayutthaya : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Ritchie, J. and Lewis, J. (2003). *Qualitative Research Practice*. London : Sage.